

แนวทางการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่

The Guidelines in Applying of the Principles of Sangahavattthu to Develop the
Community Leaders of the Central Northeast to
Strengthening Community Well-being

ไพรัช พันชมภู¹, พระไกรล้ง ปญญาวชิโร², เนาวรัตน์ ผดุงกิจ³
Phairat Phuenchomphoo¹, Phraklirung Panyawachiro², Naowarat Phadungkit³
ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2561
Email : Kua247@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ 2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ และ 3) เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กำนันและผู้ใหญ่บ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง จำนวน 383 คน ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมัธยฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ได้แก่ ประชาชนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวทำให้ร่วมมือกับทางการไม่ได้เต็มเวลาผู้นำชุมชนต้องอดทนต่อคำพูดที่ไม่ไพเราะไม่สร้างสรรค์และชี้แจงด้วยวาจาที่อ่อนหวานกับประชาชนในการสร้างความเข้าใจ

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

^{1,2,3} Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.

*ได้รับบทความ: 20 พฤศจิกายน 2562; แก้ไขบทความ: 10 มกราคม 2563; ตอบรับการตีพิมพ์: 17 มกราคม 2563

Received: November 20, 2019; Revised: January 10, 2020; Accepted: January 17, 2020

ร่วมกันประชาชนรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นยังไม่ทั่วถึง ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่ต้องชี้แจงระเบียบต่างๆของทางราชการให้รับทราบและเข้าใจ และประชาชนขาดจิตสาธารณะและการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา ท้องถิ่น 3)การจัดทำรูปแบบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการนำ หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50

คำสำคัญ : 1. หลักสังคหวัตถุ 4 2. การพัฒนา 3. ผู้นำชุมชน 4. เสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the conditions in applying of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being, 2) to study problems and obstacles in applying of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being, and 3) to arrange the guidelines of training pattern lead core obligations of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being. The sample used in the quantitative research include the Kamnans and village headmen of North East Central 383 people. The research instrument was the questionnaires, interviews. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean and median

The research results were found that: 1. The conditions in applying of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being has been rated at the high level in the overall aspect. 2. The main problems and obstacles in strengthening community well-being include people have no full time in cooperation with the official time because they must work to support themselves and their families. Community leaders have to tolerate speech that never sounded, not creative, and verbal statement that is sweet with the public to create a shared understanding of. Public

acknowledgement of news public relations official and other authorities have not yet thoroughly. The cooperation of people is as well, but the clarification of the official regulations should be as well done for acknowledgement and understanding too. And lack of public spirit and sacrifice personal time to get involved in local development.

3. Preparation of patterns in applying of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being has been found that the professionals have the same opinions on applying of the principles of Sangahavatthu to develop the community leaders of the central northeast to strengthening community well-being that every element and indicator deem appropriate and feasible, with the median ranging from 3.50 and range between each quartile not exceeding 1.50.

Keywords : 1. Principles of Sangahavatthu 2. Develop 3. Community Leaders 4. Strengthening Community Well-being

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

สภาพทางเศรษฐกิจและรายได้ประชากร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่และประชากร 1 ใน 3 ของประเทศ แต่มีสัดส่วนของรายได้เป็นเพียง 1 ใน 10 ของประเทศ หรือประมาณ 11.2% เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ส่งผลให้เป็นภาคที่ยากจนที่สุด โดยรายได้เฉลี่ยต่อหัวเมื่อปี 2538 เพียง 24,331 บาท/คน/ปี ต่ำสุดของประเทศ จังหวัดที่มีรายได้ต่อหัวต่ำสุดของประเทศไทย คือจังหวัดศรีสะเกษ มีรายได้ต่อหัวเพียง 18,199 บาท/คน/ปี ต่ำกว่า 13 เท่า เมื่อเทียบกับจังหวัดที่มีรายได้สูงสุดของประเทศ คือ กรุงเทพมหานครซึ่งมีรายได้ต่อหัว 238,849 บาท/คน/ปี ถึงประมาณ 9 เท่าสภาพสังคม ส่วนใหญ่เป็นสังคมเกษตรกรรมตั้งถิ่นฐานกระจายอยู่ ทั่วไปในพื้นที่ และประชากรมีฐานะยากจนเมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่นๆ ของประเทศ การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานของประชากรยังมีปัญหาการขาดแคลนสารอาหาร สุขภาพอนามัยและการศึกษา ปัญหาการขาดความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งทวีความรุนแรงขึ้น เนื่องจากการอพยพของแรงงานไปทำงานในท้องถิ่นอื่น และต่างประเทศ แรงงานอพยพของภาคอีสานมากที่สุดในประเทศโดยในปี 2538 คิดเป็นร้อยละ 39 ของการอพยพแรงงานทั้งประเทศ (ข่าวเศรษฐกิจ, 2543 : ออนไลน์)

อาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง คือ เกษตรกรรม เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ จากการศึกษาพบว่า ปัญหาภายในชุมชนจะมีปัญหาล้ำคลั่งกับหลายๆชุมชน เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาหนี้สิน เป็นต้น แต่ปัญหาที่น่าสนใจอีกอย่างคือ ปัญหาคนในชุมชนไม่

เชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน ซึ่งจากปัญหานี้ทำให้ ผู้นำไม่สามารถพัฒนาหมู่บ้านได้อย่างเต็มที่ ชาวบ้านบางกลุ่มก็ไม่ให้ความร่วมมือ มีความคิดที่ว่า ผู้นำไม่สามารถเข้ามาช่วยแก้ปัญหาได้จริง จึงเป็นปัญหาที่ต้องแก้ปัญหาย่างเร่งด่วน ภาวะผู้นำ เป็นกระบวนการที่บุคคลหนึ่ง(ผู้นำ)ใช้อิทธิพลและอำนาจของตนกระตุ้นชักนำให้บุคคลอื่น (ผู้ตาม) มีความกระตือรือร้น เต็มใจทำในสิ่งที่เขาต้องการ โดยมีเป้าหมายขององค์การเป็นจุดหมายปลายทาง ซึ่งจากความหมาย จะเห็นได้ว่าการที่จะปกครอง หรือ จะพัฒนาได้นั้น ตัวผู้นำจะต้องเป็นที่ยอมรับของคนก่อน และผู้นำจะต้องแสดงศักยภาพให้คนในชุมชนเห็นและเชื่อมั่น(พยอม วงศ์สารศรี, 2534 : 196) วิธีแก้ปัญหาก็คือ ถ้าเกิดปัญหาคนในชุมชนไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นำ ก็จะต้องแก้ปัญหากจากการเปลี่ยนทัศนคติ และแสดงภาวะผู้นำในการปกครองคนในชุมชนใหม่โดยการให้ผู้นำแสดงให้คนในชุมชนเห็นถึงศักยภาพและการตื่นตัวของผู้นำในการพัฒนาชุมชน เน้นให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ผู้นำจะต้องมีความโปร่งใส ซื่อสัตย์และมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนอย่างจริงจัง ถ้าผู้นำสามารถทำให้คนในชุมชนเชื่อมั่นได้ เช่น ทำงานอย่างโปร่งใส ใส่ใจประชาชน ทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ สามารถแก้ปัญหาได้จริง ก็จะเป็นผลดีในการพัฒนาชุมชนให้ชุมชนมีความเข้มแข็งลดปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชน สามารถทำให้ชุมชนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เกิดความรักและห่วงหาพันพวยการที่มีภายในชุมชน คนในชุมชนเกิดทัศนคติใหม่ในการร่วมกันพัฒนา “ทุกอย่างจะพัฒนาได้ จะต้องพัฒนาจากตัวบุคคลเองก่อน” (พยอม วงศ์สารศรี, 2534 : 196)

สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความผูกพันกับศาสนา เพราะศาสนาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิตของคนไทยเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมประเพณีไทย เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย โดยหลักธรรมคำสั่งสอนของทุกศาสนานั้นสอนให้คนเป็นคนดี และสร้างประโยชน์สุขให้แก่สังคมส่วนรวม ดังนั้น ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ด้วยเพื่อที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายอย่างสันติสุขและอย่างยั่งยืน

จากความสำเร็จและที่มาของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องแนวทางการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ เพราะหลักสังคหวัตถุ 4 เป็นหลักธรรมแห่งการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็นวัตถุสิ่งของที่เป็นรูปธรรมและสิ่งที่เป็นนามธรรมของคนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมชุมชนซึ่งจะต้องมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กันและกัน (ทาน การให้) การพูดจาสนทนาปราศรัยต่อกันด้วยคำพูดที่อ่อนหวานจริงใจประกอบด้วยเหตุผล (ปิยวาจา วาจาเป็นที่รัก)ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันทำกิจกรรมที่ดีเป็นประโยชน์ต่อสังคมชุมชน (อัตถจริยา การประพฤติประโยชน์)และ การทำตนให้เสมอต้นเสมอปลายรักษามาตรฐานความประพฤติปฏิบัติชอบให้คงเส้นคงวาเสมือนเกลียวที่รักษาความเค็มฉ่ำนั้น (สมานัตตตา ความมีตนเสมอ)ซึ่งเมื่อผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนกลางได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปประพจน์และปฏิบัติโดยถ้วนทั่วกันแล้ว เชื่อได้ว่าท่านเหล่านั้นจะเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะทำให้คนในสังคมชุมชนนั้นๆ ให้ความร่วมมือและยึดถือเป็นแบบอย่างอันจะนำมาซึ่งสันติสุขแก่ชุมชน การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของชุมชนก็จะคล่องตัวดีและช่วยเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ตลอดไปทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่
- 2.2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่
- 2.3 เพื่อจัดทำคู่มือรูปแบบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้องค์ความรู้การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่
- 3.2 ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่
- 3.3 ได้คู่มือรูปแบบนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่เป็นผู้นำชุมชนอันหมายถึงกำนันและผู้ใหญ่บ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดร้อยเอ็ด มีกำนันรวมทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 656 คน และผู้ใหญ่บ้านรวมทั้ง 4 จังหวัด จำนวน 8,305 คน รวมกำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 จังหวัด จำนวนทั้งสิ้น 8,961 คน โดยได้ทำการสุ่มตัวอย่างมาศึกษา 383 ตัวอย่าง โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพผู้วิจัยได้เลือกกำนันและผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นบุคคลผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ทั้ง 4 จังหวัดๆ ละ 5 คน เป็นกำนันจังหวัดละ 2 คน ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดละ 3 คน รวมจำนวน 20 คน โดยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.86 ส่วนเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมัธยฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 98)

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

5.1.1 สภาพการประยุกต์ใช้หลักสัจพจน์ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้งสามด้านโดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลรองลงมาคือ ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังต่อไปนี้

1) สภาพการนำหลักสัจพจน์ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 12 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “สละเวลาในการเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่เต็มความสามารถ” รองลงมาคือ ข้อ 5 ที่ว่า “พูดชักชวนให้ประชาชนเตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่ด้วยความเบิกบานใจ” ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 10 ที่ว่า “ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยต่อการประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่มีประโยชน์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นแก่ประชาชน”

2) สภาพการนำหลักสัจพจน์ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 8 ที่ว่า “อุทิศตนในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอยู่เป็นประจำ” รองลงมาคือ ข้อ 2 ที่ว่า “เอาใจใส่ในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอยู่เสมอ” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 11 ที่ว่า “วางตนเป็นที่น่าเชื่อถือในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ”

3) สภาพการนำหลักสัจพจน์ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 3 ที่ว่า “ให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการในการพัฒนาท้องถิ่นและร่วมติดตามประเมินผล” รองลงมาคือ ข้อ 4 ที่ว่า “ประชาสัมพันธ์

ในการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลแก่ประชาชน” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ประชาสัมพันธ์ในการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลแก่ประชาชน”

5.1.2 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ได้แก่ 1)ประชาชนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวทำให้ร่วมมือกับทางการไม่ได้เต็มเวลา 2)ต้องอดทนต่อคำพูดที่ไม่ไพเราะและชี้แจงด้วยวาจาที่อ่อนหวานในการสร้างความเข้าใจร่วมกันแก่ประชาชน 3)ประชาชนรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นยังไม่ทั่วถึง

2) ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนาปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ได้แก่ 1)ประชาชนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวทำให้ร่วมมือกับทางการไม่ได้เต็มเวลา 2)ต้องอดทนต่อคำพูดที่ไม่สร้างสรรค์และชี้แจงด้วยวาจาที่ประกอบด้วยประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันแก่ประชาชน 3)ประชาชนรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นไม่ทั่วถึง

3) ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ได้แก่ 1)ประชาชนไม่ค่อยจะมีเวลาในการร่วมกิจกรรมต่างๆเพราะต้องประกอบอาชีพเลี้ยงปากเลี้ยงท้องประจำวัน 2)ประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่ต้องชี้แจงระเบียบต่างๆของทางราชการให้รับทราบและเข้าใจ 3)ประชาชนขาดจิตสาธารณะและการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

5.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ได้ประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่และพบปัญหาและอุปสรรค ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

5.2.1 ผลการสัมภาษณ์โดยรวม พบว่า ผู้นำชุมชนได้แสดงความคิดเห็นว่าหลักสังคหวัตถุ 4 นั้นเป็นหลักธรรมที่ทำให้สังคมมีความสุขเนื่องจากว่าคนในสังคมชุมชนมีความโอบอ้อมอารีเอื้อเฟื้อต่อกัน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนจะต้องทำเป็นตัวอย่างให้ประชาชนได้เห็นว่าการเสียสละในสิ่งที่เป็นส่วนตัวเพื่อส่วนรวม สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ก็ไม่ปรากฏมีเพราะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ประเสริฐสุดและประชาชนมีเหตุผลในตัวเองอยู่แล้วซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ

5.2.2 ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน พบว่า ผู้นำชุมชนนำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในหน้าที่เพื่อทำให้สังคมชุมชนอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข และไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดๆเลยในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจ

ร่วมกันเพราะประชาชนในชุมชนเป็นชาวพุทธดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายและมีความสามัคคีและความเข้าใจเป็นอันดีซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ

5.2.3 ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา พบว่า ผู้นำชุมชนมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่เป็นอย่างมาก สำหรับปัญหาและอุปสรรคก็ไม่ค่อยจะมีปรากฏ เพราะประชาชนในชุมชนมีความรักสมัครสมานสามัคคีกันเป็นอย่างดีซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ

5.2.4 ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผล พบว่า ผู้นำชุมชนได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดๆ ในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 เพราะเป็นหลักธรรมที่ดีทำให้ประชาชนมีน้ำใจต่อกันซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปริมาณ

5.3 การจัดทำคู่มือรูปแบบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่

1) ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน (1)ทาน(การให้) ผู้นำชุมชนต้องสละเวลาในการเตรียมประชาชนให้มีความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่เต็มความสามารถและทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการสร้างความเข้าใจร่วมกันแก่ประชาชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (2)ปิยวาจา(วาจาเป็นที่รัก) ผู้นำชุมชนต้องพูดชักชวนให้ประชาชนเตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่ด้วยความเบิกบานใจและประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางราชการแก่ประชาชนด้วยคำพูดที่สุภาพอย่างสม่ำเสมอ (3)อรรถจริยา(การประพฤติประโยชน์) ผู้นำชุมชนต้องนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ดีงามที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนน่าอยู่อย่างสม่ำเสมอและประพฤติตนให้ประโยชน์แก่ประชาชนในการเตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่เสมอ (4)สมานัตตตา(ความมีตนเสมอ) ผู้นำชุมชนต้องไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยต่อการนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ดีงามที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนและไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยต่อการประพฤติตนให้ประโยชน์แก่ประชาชนในการเตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่

2) ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา (1) ทาน (การให้) ผู้นำชุมชนต้องเอาใจใส่ในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอยู่เสมอและเสียสละเวลาในการวางแผนสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนากับทางราชการอยู่เสมอ (2)ปิยวาจา(วาจาเป็นที่รัก) ผู้นำชุมชนต้องเอาใจใส่ในการอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนด้วยคำพูดที่สุภาพอยู่เสมอและใช้หลักการพูดที่ครองใจคนในการวางแผนสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนากับทางราชการอยู่เสมอ (3)อรรถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ผู้นำชุมชนต้องอุทิศตนในการให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นแก่ประชาชนอยู่เป็นประจำและไม่ย่อท้อต่อความเหน็ดเหนื่อยในการวางแผนสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนากับทางราชการ (4)สมานัตตตา(ความมีตนเสมอ) ผู้นำชุมชนต้องเสียสละเวลาส่วนตัว

เพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญยิ่งขึ้นและใช้หลักความเสมอต้นเสมอปลายในการวางแผนสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนากับทางราชการอยู่เสมอ

3) ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผล (1) ทาน(การให้) ผู้นำชุมชนต้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการในการพัฒนาท้องถิ่นและร่วมติดตามประเมินผลผู้นำชุมชนต้องและเสียสละเวลาร่วมกับประชาชนในการติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น (2) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) ผู้นำชุมชนต้องประชาสัมพันธ์ในการสนับสนุนให้ประชาชนมีการร่วมกันติดตามประเมินผลและเสียสละเวลาร่วมกับประชาชนในการติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น (3) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) ผู้นำชุมชนต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นและมีจิตสาธารณะร่วมกับประชาชนได้ในการติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น (4) สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ) ผู้นำชุมชนต้องวางตนเป็นที่น่าเชื่อถือในการสนับสนุนการร่วมกันติดตามประเมินผลอยู่เสมอและเสียสละเวลาส่วนตัวร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องแนวทางการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่ค้นพบและน่าสนใจควรแก่การนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 สภาพการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า ผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ อตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ และสมานัตตตา ความมีตนเสมอ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันและการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเจ้าพนักงานของรัฐ ในด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา และด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นี้เป็นหลักธรรมที่ทำให้คนในสังคมชุมชนได้ปฏิบัติต่อกันด้วยความละมุนละม่อมมีอัธยาศัยไมตรีที่อ่อนโยน ไม่แข็งกระด้างต่อกันและกันอันส่งผลทำให้ประชาชนประชาชนได้ให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเป็นอย่างดีเพราะได้เห็นเป็นประจักษ์ว่าผู้นำชุมชนของตนๆ ได้ทุ่มเทร่างกายและแรงใจเสียสละเวลาในพัฒนาชุมชนให้มีความน่าอยู่อย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยต่อการบำเพ็ญประโยชน์แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ ความมีจิตสาธารณะชักชวนประชาชนได้เสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและสนับสนุนให้ประชาชนได้ร่วมติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่นอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพิศ โบราณมูล และคณะ (2556 : 95) ได้รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคี

ของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 พบว่า ประชาชนมีการเสริมสร้างความสามัคคีด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวาทีน กนตสีโล (บัวบุญ)(2558 : 55) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัย พบว่าการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่มอำเภอบ้านดง จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีธนา ชูเมือง (2559 : หน้า ก) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไชยมนตรี อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัย พบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นต่อการนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชน ตำบลไชยมนตรี อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมากแต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประเวศ อินทองปาน และคณะ (2559 : 27-38) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในเขต ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูวินัยธรรมรชต์ ปยุตโต(2561 : 1-8) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านศิลาตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นต่อการประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นโดยภาพรวมรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ประสพปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ประชาชนต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวทำให้ร่วมมือกับทางการไม่ได้เต็มเวลา ผู้นำชุมชนต้องอดทนต่อคำพูดที่ไม่ไพเราะไม่สร้างสรรค์และชี้แจงด้วยวาจาที่อ่อนหวานกับประชาชนในการสร้างความเข้าใจร่วมกันประชาชนรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นยังไม่ทั่วถึงประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีแต่ต้องชี้แจงระเบียบต่างๆของทางราชการให้รับทราบและเข้าใจ และประชาชนขาดจิตสาธารณะและการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางได้นำหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ปิยวาจา การพูดจาไพเราะ อุตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์ และสมานัตตตา ความมีตนเสมอ ไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1)ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน 2)ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา และ 3)ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผล ซึ่งได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนหมู่บ้านเป็นอย่างดี ถึงกระนั้นก็ยังประสพปัญหาและอุปสรรคอยู่

บ้าง ในกรณีที่ประชาชนมีเวลาจำกัดเพราะจะต้องประกอบอาชีพหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงไม่สามารถที่จะเข้าร่วมประชุมหรือร่วมในกิจกรรมได้ในเวลากลางวันและทำให้ไม่ได้รับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของทางราชการและหน่วยงานอื่นทันทั่วทั้งที่ยังไม่ครอบคลุมทั่วถึงเป็นผลทำให้ต้องเลื่อนกำหนดการประชุมหรือกิจกรรมไปกำหนดเอาเวลากลางคืน ในบางครั้งผู้นำชุมชนก็ต้องใช้ความอดทนเป็นอย่างมากต่อคำพูดที่ไม่ไพเราะไม่สร้างสรรค์และจะต้องชี้แจงด้วยวาจาที่อ่อนหวานราบเรียบไม่ลุแก่อารมณ์โทสะกับประชาชนในชี้แจงระเบียบต่างๆของทางราชการเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและอีกปัญหาหนึ่งก็คือประชาชนขาดจิตสาธารณะและการเสียสละเวลาส่วนตัวเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งอาจจะคิดว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนซึ่งในกรณีนี้ก็ต้องใช้ความอดทนในการทำความเข้าใจร่วมกันมากเป็นพิเศษ สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ อำร โพธิ์ศรี (2561 : สัมภาษณ์) กำนันตำบลคำแมด อำเภอคำสูง จังหวัดขอนแก่น ว่า “...ในการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน กระผมได้นำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการเตรียมความพร้อมของประชาชนในการร่วมมือกับทางราชการและสร้างความเข้าใจร่วมกันด้วยการอธิบายชี้แจงข้อมูลข่าวสารที่ทางราชการแจ้งมา สำหรับปัญหาและอุปสรรคที่พบบ่อยๆ ก็ในเรื่องที่ประชาชนไม่ค่อยจะมีเวลาในการร่วมกิจกรรมต่างๆเท่าใดนักซึ่งส่วนหนึ่งก็มาจากการประกอบอาชีพเลี้ยงปากเลี้ยงท้องซึ่งในบางครั้งต้องเลื่อนกำหนดการประชุมหรือกิจกรรมไปกำหนดเอาเวลากลางคืน...” สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ สุวิทย์ มะโนวรรณ (2561 : สัมภาษณ์) ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 5 ตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ว่า “...ในการเตรียมความพร้อมและความเข้าใจร่วมกันนั้นกระผมได้ปฏิบัติตามแนวทางของหลักสังคหวัตถุ 4 สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในด้านนี้ก็ไม่ปรากฏมีแต่จะมีบ้างในเรื่องการหาเลี้ยงปากท้องของประชาชนทำให้ร่วมมือกับทางราชการไม่ได้เต็มเวลาซึ่งในบางครั้งต้องเลื่อนกำหนดการประชุมหรือกิจกรรมไปกำหนดเอาเวลากลางคืน...” สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ สุทธิกานต์ ดียิ่ง (2561 : สัมภาษณ์) กำนันตำบลหนองแสงอำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคามว่า “...ดิฉันปฏิบัติหน้าที่คลุกคลีกับชาวบ้านอยู่เป็นประจำได้อาศัยหลักธรรมเข้าช่วยดิฉันนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้อยู่เป็นประจำ สำหรับปัญหาในการเตรียมความพร้อมและความเข้าใจร่วมกันนั้นก็ไม่มีประชาชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมีความพร้อมความเข้าใจเป็นอย่างดี แต่มีอุปสรรคคือความจำเป็นในเรื่องปัญหาปากท้องของตนและคนในครอบครัวทำให้ร่วมมือไม่เต็มที่...”

6.3 ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นสอดคล้องกันว่า รูปแบบการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ไปสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ทุกองค์ประกอบและทุกตัวบ่งชี้มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยมีค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า หลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งประกอบด้วย ทาน (การให้) ปิยวาจา (วาจาเป็นที่รัก) อตถจริยา (การประพฤติประโยชน์) และ สมานัตตตา (ความมีตนเสมอ) นี้ เป็นหลักธรรมที่

สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนและสังคมชุมชนทุกตำบลและทุกหมู่บ้านเป็นหลักธรรมที่ทำให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีน้ำใจโอบอ้อมอารีเอื้ออาทรต่อกัน เมื่อสมาชิกของสังคมชุมชนเห็นอกเห็นใจเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของกันและกันและผู้นำบ้านที่ต้องทำงานหนักโดยเป็นทั้งผู้นำชุมชนที่ตนเองได้รับเลือกตั้งมาและเป็นผู้ประสานงานกับทางราชการในการที่จะนำข่าวสารและสิ่งที่ดีมีประโยชน์ต่อสมาชิกในชุมชนและต่อสังคมชุมชนโดยภาพรวม เมื่อสังคมชุมชนได้รับการชักชวนเพื่อร่วมมือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนๆจึงเป็นการดีที่หลักธรรมสังคหวัตถุ 4 นี้ ได้ทำหน้าที่หล่อหลอมจิตใจของคนในสังคมชุมชนเป็นธรรมชาติอยู่แล้ว การให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในฐานะตัวแทนของทางราชการจึงไม่ใช่เรื่องยากเพราะสมาชิกของสังคมชุมชนต่างต้องการจะเห็นท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาดียิ่งๆขึ้นไป ดังนั้นผู้ทรงคุณวุฒิจึงมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมและผ่านเกณฑ์ทุกด้านไม่ว่าจะเป็น ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา และด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2549 : 70-75) อธิบายว่า สังคหผละ แปลว่า กำลังแห่งการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นธรรมที่สำคัญมากสำหรับนักบริหาร ผู้ทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่นถ้านักบริหารบกพร่องเรื่องมนุษยสัมพันธ์ ก็จะไม่มีคนมาช่วยทำงาน เมื่อไม่มีใครมาช่วยทำงานเขาก็เป็นนักบริหารไม่ได้

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัยพบว่าสภาพการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งโดยตรงและโดยอ้อมโดยเฉพาะผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ควรจะได้รักษาในสิ่งที่ดีนี้ไว้และหาทางสนับสนุนส่งเสริมให้มีการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ ในระดับมากที่สุดต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

7.2.1 ผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ควรอุทิศตนเสียสละเวลาทุ่มเทร่างกายและแรงใจในการเตรียมประชาชนเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันให้มีความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่เต็มความสามารถควรพูดชักชวนให้ประชาชนเตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนน่าอยู่ด้วยคำพูดที่สุภาพสม่ำเสมอ ควรนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาชุมชนน่าอยู่โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเอาใจใส่ในการอธิบายให้ความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่นให้การสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของทางราชการประพฤติตนให้ประโยชน์แก่ประชาชนในการ

เตรียมความพร้อมพัฒนาชุมชนและร่วมติดตามประเมินผลและเสียสละเวลาร่วมกับประชาชนในการติดตามประเมินผลการพัฒนาท้องถิ่น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

7.3.1 จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ โดยภาพรวมทั้งสามด้าน ได้แก่ 1)ด้านการเตรียมความพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกัน 2)ด้านการสร้างเครือข่ายกระบวนการมีส่วนร่วมและดำเนินการพัฒนา และ 3)ด้านการสนับสนุนให้มีการร่วมกันติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก จึงควรที่จะวิจัยกลยุทธ์ในการส่งเสริมการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของทุกภาคเพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่

7.3.2 จากการลงภาคสนามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้วิจัยในครั้งนี้ พบว่าอาจมีปัจจัยภายนอกอื่นที่ส่งผลต่อการนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในการพัฒนาผู้นำชุมชนของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง เพื่อเสริมสร้างชุมชนที่น่าอยู่ เช่น นโยบายของรัฐบาล สภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันของแต่ละชุมชน รวมถึงสมรรถนะของผู้นำชุมชนที่แตกต่างกันด้วยในการวิจัยครั้งต่อไปควรพิจารณาตัวแปรปัจจัยภายนอกอื่นด้วย

8. เอกสารอ้างอิง

- ข่าวเศรษฐกิจ. (2543). **เศรษฐกิจภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2560. จาก <https://www.ryt9.com/s/ryt9/228404>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
- ประพิศ โบราณมูล และคณะ. (2556). **รูปแบบการเสริมสร้างความสามัคคีของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยหลักธรรมสังคหวัตถุ 4**. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สถาบันวิจัยญาณสังวร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ประเวศ อินทองปาน และคณะ. (2559). **การนำหลักสังคหวัตถุ 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนในเขต ตำบลคลองหอยโข่ง อำเภอคลองหอยโข่ง จังหวัดสงขลา**. วารสารมหาจุฬานาครทรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช. 3(2). 27-38.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2534). **การบริหารบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์.
- พระครูวินัยธรวรชาติ ปยุตโต. (2561). **การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการดำเนินชีวิตของประชาชนบ้านศิลา ตำบลศิลา อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น**. วารสารวิชาการแสงอีสาน. 5(1). 1-8.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระวาทีน กนต์สีโล (บัวบุญ). (2558). การประยุกต์ใช้หลักสังคหวัตถุ 4 ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองทุ่ม อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ศรัณยา ชูเมือง. (2559). การนำหลักสังคหวัตถุธรรมไปใช้ในการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไชยมนตรี อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุทธิกานต์ ตี๋ยง ผู้ให้สัมภาษณ์. 5 พฤศจิกายน 2561. ณ ที่ทำการกำนันตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม.

สุวิทย์ มะโนวรรณ ผู้ให้สัมภาษณ์. 16 พฤศจิกายน 2561. ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเลขที่ 73 หมู่ที่ 5 ตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น.

อำมร โพธิ์ศรี ผู้ให้สัมภาษณ์. 21 พฤศจิกายน 2561. ณ ที่ทำการกำนันตำบลคำแมด อำเภอขำสูง จังหวัดขอนแก่น.

9. คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย รายงานการวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจาก พระราชปริยัติวิมล ที่ปรึกษาโครงการวิจัย ผู้อำนวยการสถาบันวิจัย ผู้เชี่ยวชาญที่อ่านและตรวจรับผิดชอบ รวมทั้งกำนันและผู้ใหญ่บ้านของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดร้อยเอ็ด ที่กรุณาตอบแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณ และกำนันและผู้ใหญ่บ้านทั้ง 4 ที่กรุณาให้คำสัมภาษณ์ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ตลอดจนผู้ให้ความช่วยเหลือทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการทำงานวิจัยให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณ และขอบคุณ ไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการวิจัยเรื่องนี้คงจะอำนวยคุณประโยชน์แก่การพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ จังหวัดขอนแก่น จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดร้อยเอ็ด และผู้สนใจทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง